

ДНЕВНИКЪ

(стенографический)

на

II-то обикновенно Народно Събрание.

(Втора сессия.)

LXXV ЗАСЕДАНИЕ, ВТОРНИКЪ 11 НОЕМВРИЙ 1880 ГОД.

(Подъ предсѣдателството на Г-на Сукнарова. — Начало въ единъ часъ послѣ пладнѣ.)

Предсѣдателъ: (Звѣни.) Ще се чете списъка.

Секр. Грънчаровъ (чете списъка на депутатите).

Отежтствовали: Христо Стояновъ, Стоянъ Брънчевъ, Дасколовъ, Доспѣвски, Расолжовъ, Иосифъ Ковачевъ, Карапетровъ, Тодоръ Балабановъ, Даскаль Тодорт, Атанасъ Храновъ, Г. Тишевъ, Кирковъ, Т. Бурмовъ, Д. Цанковъ, Начевичъ, Атанасъ Костовъ, Кънчо Жековъ, Д. Бърневъ, Василъ Поповичъ, Т. Станчевъ, Михалаки Колони, Симеонъ Митрополитъ Преславски, Боярски, Тодоръ Икономовъ, Симеонъ Янчевъ, Петъръ Черневъ, Тодоръ Петровъ, Иванчо Стояновъ, Симо Соколовъ, Цвѣтко Илчевъ и Стефанъ Поповъ.

Предсѣдателъ: Отъ 172 представители 52 отежтствоватъ, 120 присѫтствоватъ. Слѣдователно повече отъ половината има и засѣдането се отваря. На дневенъ редъ е да се разглѣда законо проектъ за съставянието на българската войска, но г-на докладчика го нѣма. Тогава има отъ Министра на Външнитѣ Дѣла внесенъ законъ за общинитѣ. Той ще се чете.

Секр. Каролевъ (чете отношението отъ г-на Министра Цанкова):

Господину Предсѣдателю на II. обикновено Народно Събрание.

Съ настоящето като Ви препращамъ пълниятъ текстъ отъ проекта за общинския законъ, който е внесенъ въ Нар. Събрание въ миналата му сесия, имамъ честъ да ви моля, Г-не Предсѣдателю, да се распоредите, щото този проектъ да се гуди на дневния редъ въ едно отъ най-близките засѣдания, за да се избере комисия за разглѣдането му.

Министъръ Д. Цанковъ.

София 10 Ноемврий 1880 год.

Предсѣдателъ: Този е сѫщиятъ законо проектъ лансъки, само не бѣше тогава напълно внесенъ. Ако ще Народното Събрание, може да се прочете само оная частъ, която се допълни.

Недѣлковичъ: Лани се внесе частно отъ г-на Министра Цанкова. Този е Министерский законо проектъ и трѣба да се испълниятъ всичките формалности.

М-ръ Цанковъ: Този законо проектъ не е отъ Министерството, но въ миналата сесия го внесохъ като депутатъ съ потрѣбните подписи. Тогава имаше една частъ не довършена и понеже Народното Събрание бѣрзаше, то не можа да се чете на цѣло. Тази частъ е само доопълнение и ако Народното Събрание намира за удобно, нека даде законо проекта на комисия. А сега да се чете сама оная частъ, която не се прочете въ миналата сесия.

Секр. Каролевъ (чете):

Особни права и длѣжности на общинския секретарь и на старшинския писарь.

161. Секретаря се наименовува, вѣспира се и се сваля отъ служба отъ общинския съвѣтъ, следъ удобрението на постоянната комисия на окръжното събрание.

Вѣсприрането отъ служба не може да се продължава по много отъ три мѣсеца.

162. Заплатата на общинския секретарь се опредѣля отъ общинския съвѣтъ.

Освѣнъ по причина на болѣсть, ако отежтствието на секретаря е продължило по много отъ единъ мѣсецъ по друга причина, заплатата му се дава на оногова, който го замѣстява.

163. Старшинския писарь по право е учителя отъ първоначалното училище, или по опитния отъ учителитѣ, ако тия посъднитѣ се памиратъ по много въ първоначалнитѣ училища на старшинството по удобрението на общинската оправа.

164. Старшинския писарь нѣма заплата за тая длѣжностъ, а едно вѣсприраждение, което се назначава отъ общинските избиратели на старшинството. Въ случаи на незадоволствие общинския съвѣтъ рѣшива.

165. Секретаря или писаря е натоваренъ съ съчинението на дневниците, които се подписватъ отъ членовете на съвѣта или на оправата, както и съ вписването въ особна книга на поста-

новленията, които се подавават от градоначалника или от кмета и от секретаря или писара.

166. За испълнението на предидущия членъ секретаря или писара държи две книги нумерирали и пронумеровани от градоначалника или кмета, едната за общинския или старшинския съвѣтъ, а другата за общинската или старшинската оправа.

167. Секретаря е длъженъ да се съобразява съ наставленията, които му се дават било от общинския съвѣтъ, било от общинската оправа, било от градоначалника.

168. Старшинския писар е длъженъ да се съобразява съ наставленията, които му се дават било от старшинския съвѣтъ, било от старшинската оправа, било от кмета.

Особни права и длъжности на общинския и старшинския бирникъ.

169. Общинския или старшинския съвѣтъ наименува, въспира и сваля от служба бирника, първия по удобренето на постоянната комисия от окръжното събрание, а втория по удобрение на общинския съвѣтъ.

Въспирането от служба се продължава не по много от три мѣсеца.

170. Бирникът е длъженъ да даватъ гаранция, която тръбва да е залогъ от стойност не по малко от десетъ на сто от приходът на касата.

Залогътъ ако съето от готови пари ще се плаща лихва на бирникът.

Залогътъ на общинският бирникъ се извѣстява на постоянната комисия от окръжното събрание, а залогътъ на старшинския бирникъ, на общинския съвѣтъ.

171. Бирникът подъ своя отговорност е длъженъ да събере общинският или старшинският приходи и да исплаща разносните тъй както е отредени членъ по членъ въ бюджетъ.

Общинска стража.

172. За испълнение на 128 членъ от този законъ, независимо отъ административната стража (жандармерия) основава се общинска стража, която съето отъ:

- а) старшински вардачи;
- б) общински вардачи;
- в) пожарни вардачи;
- г) падари или полици за ловията, за горите и за полетата и д.) говедари.

173. Всѣкъ старшинство има най малко единъ и най много тридесет вардачи, които се плащатъ от общинската каса.

174. Всѣка община има не по много отъ толкова вардачи, колкото се надатъ, като смѣтнинъ единъ вардачъ за една хиляда отъ жителѣ, които съставляватъ общината.

Общинският вардачи се плащатъ отъ общинската класа.

175. Пожарните вардачи съ толковъ, колкото общинския съвѣтъ намѣри за сгодно и се плащатъ отъ общинската каса.

176. Падарите или полиците и говедарите съ толковъ, колкото намѣри за сгодно общинската оправа и се плащатъ част отъ общинската каса, а част отъ стопаните, на които имуществата се вардятъ.

177. Всѣка общинска стража се тури подъ управлението на единъ старши и единъ или най много двама помощници, които както старши, тъй и помощници се наземеновуватъ по Княжески Указъ по представлението на градоначалника чрезъ Министъра на Вътрѣшните Работи.

Всичките други лица, които съставляватъ общинската стража, се наземеновуватъ отъ градоначалника по представлението на старшия.

178. Единъ законъ ще опредѣли правата и длъжностите на общинската стража.

Въ този законъ ще се опредѣли и видътъ на униформата, която тръбва да носи общинската стража.

Разносните на общината и на старшинството.

179. Общинския съвѣтъ е длъженъ да помѣстя всѣка година въ бюджетъ си всичките ония разноски, съ които законътъ натоваря общината, а именно:

- а) заплатата на градоначалника, на съвѣтниците, на секретаря, на бирника, на общинските чиновници и на общинската стража;
- б) канцелярските разноски;

в) поддържанието на общински здания, или наемътъ на зданията потръбни за помѣщение на общинското управление;

г) даждията наложени отъ правителството на общинските имоти;

д) дългътъ на общината отъ миналото време;

е) купуване и държанието на книгите за записване на гражданско описание (*état civil*);

ж) спомоществоването на Държавния Вѣстникъ;

з) разносните за печатане на листовете за общинските избори, съмѣтка и други;

и) редовни и извѣтрени помощни, които е длъжна общината да дава;

к) разносните, които се изискватъ отъ общината споредъ черковния законъ;

л) разносните, които се изискватъ отъ общината споредъ закона за народното просвѣщение;

м) разносните, които се изискватъ отъ общината споредъ закона за народното опълчение;

н) разносните, които се изискватъ отъ общината споредъ общинския законъ и които не съзменятъ въ по горните параграфи на този членъ, както: поправянето, чистотата и осветлението на улиците, направата и поддържанието на пътища, мостови, ченми, и прочая;

о) разносните, които се изискватъ отъ общината споредъ другите закони.

180. Когато нѣкоя отъ разносните се отнася до много общини, тия послѣдните се задължаватъ съразмѣри.

Въ случай на отказване или на неспоразумѣние, постоянната комисия отъ окръжното събрание вършила, освѣти съ въззвѣдъ Министерството.

181. Ако общинския съвѣтъ не рачи да тури въ бюджетъ си нѣкои разноски, съ които го задължаватъ законътъ, постоянната комисия отъ окръжното събрание, съѣдъ като чуе общинския съвѣтъ, притури по длъжностъ въ бюджетъ тая разноска споредъ потръбата.

Общинския съвѣтъ може да направи въззвѣдъ за това при Министерството.

Всѣкъ неспоразумѣне между общинския съвѣтъ и постоянната комисия отъ окръжното събрание върху общински бюджетъ се рѣшава отъ Министерството.

182. Въ бюджетъ на старшинството влизатъ разносните показвани въ параграфътъ отъ членъ първи, а именно: а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о.

183. Членовете 2 и 3 се приспособяватъ и за бюджетъ на старшинството, но неспоразумѣнието се рѣшава отъ общинския съвѣтъ съ въззвѣдъ до постоянната комисия, която рѣшава окончателно.

Приходите на общината и на старшинството.

184. Общинския съвѣтъ е длъженъ да помѣстя всѣка година въ бюджетъ всичките приходи на общината, каквито и да съзатъ, като се раздѣлятъ на видове, както и остатътъ отъ приходите на предишната година.

185. Приходите на общината биватъ:

- а) редовниятъ приходъ отъ имотите на общината, тъй както е опредѣленъ отъ разните членове на този законъ, при който приходъ се притури и съѣдуващиятъ приходи: 1) отъ даждиято върху мѣрките и теглилките; 2) отъ даждиято върху продажбата

и кланието добитъкъ; 3) отъ даждието върху сарафекитъ дюгени; 4) отъ даждието за разрешение да се правятъ, подпиратъ и преправятъ здания; 5) отъ даждието върху колата, които ходятъ по градовете и 6) отъ даждието върху влизанието на токарен кола въ градовете;

б) приходътъ отъ държавните данъци опредѣленъ отъ закона на тии данъци по толкова на стотѣхъ за приходъ на общината и

в) приходътъ отъ извѣнреденъ налогъ върху жителите на общината, било показванъ въ държавните закони, било не показванъ.

186. Редовниятъ приходъ на общината показванъ въ § а) отъ предидущия членъ се опредѣля и сѣира по особни иправилници естествени отъ общинския съвѣтъ по редътъ показванъ въ членъ 100 на този законъ.

187. Приходътъ отъ държавните данъци показванъ въ § б) отъ членъ 2, се сѣира по начинътъ показванъ въ тии закони.

188. Извѣнредния налогъ показванъ въ § в) отъ членъ 2 се налага чрезъ Княжески Указъ съѣдъ разискването постоянната комисия отъ окръжното събрание.

Расхвърлинието на налогътъ става отъ общинския съвѣтъ, а общинската съвѣтъ налица распредѣля на лицата и количеството на налогътъ и го заѣмъ на стѣната на общинската кѫща, за да може да го чете всѣкій.

Оплакванията ставатъ предъ общинския съвѣтъ, а се рѣшаватъ окончателно отъ постоянната комисия на окръжното събрание.

Оплакванията могатъ да ставатъ въ продължение на единъ мѣсяцъ, отъ като се покаже на лицето налогътъ чрезъ единъ писътъ.

Постоянната комисия не захваща да разглежда тия оплаквания, ако онзи, който се оплаква не привнесе квитанции, че се заплатилъ първо налогътъ.

189. Събранието на извѣнредния налогъ става по правилника, по който става и редовниятъ приходъ на общината показвана въ параграфъ а) членъ 2.

190. Приходътъ на старшинството еж:

а) редовниятъ приходъ отъ имотите на старшинството, тѣй както е опредѣленъ отъ общинския законъ;

б) приходътъ отъ извѣнреденъ налогъ върху жителите на старшинството, било показванъ отъ държавните закони, било не показванъ и

в) приходътъ отъ извѣнредната помощъ, която е дълженъ общинския съвѣтъ да отпиша на старшинството въ случаи на нужда, по удобрението на постоянната комисия отъ окръжното събрание.

191. Членовете 3, 5 и 6 се припособяватъ и за приходътъ на старшинството.

Приготовление на бюджетътъ и очистванието на сметките.

192. Всѣка година старшинския съвѣтъ първийтъ понедѣлникъ отъ мѣсецъ Априлъ, а общинския съвѣтъ първийтъ понедѣлникъ отъ мѣсецъ Май се сѣира да склони сметките отъ минулата година.

193. Склонените сметки, съѣдъ като се удобрятъ, старшинскиятъ отъ общинския съвѣтъ, а общинскиятъ наедно съ старшинскиятъ отъ постоянната комисия на окръжното събрание обнародватъ се за знание всичките преди мѣсецъ Августъ.

194. Всѣка година старшинския съвѣтъ първийтъ понедѣлникъ отъ мѣсецъ Юни, а общинския съвѣтъ първийтъ понедѣлникъ отъ мѣсецъ Юли се сѣира, за да разисква бюджетъта за идущата година.

195. Старшинския бюджетъ се испраща на удобрение на общинския съвѣтъ, а общинския бюджетъ наедно съ старшинскиятъ бюджетъ се испраща на удобрение до постоянната комисия отъ окръжното събрание, която съѣдъ като го удобри и испроши Княжески Указъ за извѣнредниятъ налогъ, ако се намира такъвъ въ

бюджетътъ, повръща ги до общинския съвѣтъ, който ги обнародва преди мѣсецъ Октомври за знание на публиката.

196. Ако бюджетътъ не се испроводи до постоянната комисия отъ окръжното събрание до 1-и Августъ, тая последната испраща човекъ нарочно, разноситъ на когото се исплаща отъ виновната община.

197. Ако стане потреба за иѣкон разноски не предвидѣли въ бюджетътъ, старшинския съвѣтъ, за да ги направи, взема воля отъ общинския съвѣтъ, а общинския съвѣтъ отъ постоянната комисия на окръжното събрание.

198. Както никакъ платка не може да стане отъ старшинската или общинската каса срѣди разноска не показвана въ бюджетътъ, тѣй и никакъ разноска показвана въ бюджетътъ не може да се употреби било отъ остатъците на други разноски, било отъ други сумми, освѣнъ съ удобрението на общинския съвѣтъ, за старшинската бюджетъ, а на постоянната комисия отъ окръжното събрание за общинския бюджетъ.

Но въ случаи на бърза и неизбѣжна нужда, отъ която може да излѣча една повреда, както старшинската или общинската съвѣтъ и старшинската или общинската съвѣтъ и старшинската или общинската каса срѣди разноска не показвана въ бюджетътъ и старшинската или общинската съвѣтъ и старшинската или общинската каса срѣди разноска не показвана въ бюджетътъ може да израсходуватъ една сумма, която да се срѣвнява най много съ десетата част на цѣлата сумма отъ бюджетътъ и то подъ своята лична отговорностъ, щото ако не се удобри отъ надлежното мѣсто, да сѫ дължани да и внескатъ въ надлежната каса.

199. Бирникътъ не може да издава пари отъ касата, освѣнъ съ една именница заповѣдъ подписана отъ градопачаликъ или кметъ наедно съ секретаря или писари.

Ако градопачаликъ или кметъ откаже да подпише заповѣдъ за единъ дълъгъ на общината припознатъ отъ законъ, постоянната комисия отъ окръжното събрание има право съѣдъ като чуе градопачалика или кмета да издаде заповѣдъ, ако трѣба да се заплати дългътъ.

Територията, границите и справията на общината

200. Общината, тѣй както е опредѣлена въ членъ 1-й отъ този законъ, остава съ едната територия и граници, които има и днесъ.

Владѣнието на територията на общината се опредѣля отъ гражданския законъ, тѣй както си е било до днесъ.

201. Правителството взема мѣрки за означение на границите, общинската територия, съѣдъ като вземе подъ внимание нуждите на общината и измѣненията станали отъ обстоятелствата.

202. Спороветъ, която би могли да произвѣдатъ между двѣ или по много общини за означението на границите, както и за владѣнието на общинските имоти, рѣшаватъ се отъ правителството, съѣдъ като изслушатъ общинските съвѣти постоянната комисия отъ окръжното събрание.

Спороветъ между общините, относително за право на притежание на общински имоти, се разрѣшаватъ отъ обикновениетъ сѫдини.

203. Ако би на една земя, която е останала вънъ отъ границите на територията на една община, да се състави една община таквази, както е опредѣлена въ членъ 1-й отъ този законъ; или пъкъ ако таквази община се състави вътре въ границата на територията на друга община и единътъ и другиятъ случаи не се позволява безъ разрешението на правителството, което съѣдъ пъзвомението въвежда въ тая община управлението споредъ този законъ.

II. Станчовъ: Този общински законъ, както знаемъ, е внесенъ миналата сесия, така щото да ставатъ генерални дебати нѣма нужда, за това да се избере една 10 членна комисия, която дѣ се занимава съ него и да докладва на Събранието. (Съгласни).

Предсъдателъ: Приема ли Народното Събрание да се даде този законопроектъ на комисия? (Приема.) Приема ли Народното Събрание тъзи комисия да бъде отъ 10 члена, както предлага II. Станчевъ? (Приема се).

Иор. Симеоновъ: Азъ предлагамъ, да се избере г. Стамболовъ за членъ на тъзи комисия.

Предсъдателъ: Още не е ръшенъ въпросътъ. Какъ желае Народното Събрание по явно или по тайно гласоподаване? (По явно).

Пановъ: Предлагамъ да се предостави на бюрото да покаже лицата, които да участвуват въ комисията.

Предсъдателъ: Приема ли Народното Събрание, щото лицата, които ще влязатъ въ комисията, да се назначатъ отъ бюрото? (Приема се.) Който не приема да си дигне ржката. (Меншество.) Приема ли Народното Събрание Андрея Цанова за членъ на тъзи комисия? (Приема се.) Пановъ? (Приема се). А. Бизирянъ? (Приема се). Мантовъ? (Приема се). Панически? (Приема се). Лазаръ Дуковъ? (Приема се). Самаровъ? (Приема се). Славейковъ? (Приема се). Недълкович? (Приема се). Преосвящени Климентъ? (Приема се.)

Славейковъ: Азъ моля Народното Събрание да ме освободи, като съмъ членъ тоже въ комисията за проекта върху църковното дѣло, то азъ нѣмамъ толко въ време, да участвувамъ въ тъзи комисия, защото имамъ и други обязанности.

Предсъдателъ: Уважава ли Народното Събрание оставката на г-на Славейкова? (Уважава).

В. Радославовъ: Тъй като азъ съмъ избранъ въ комисията за проекта за наставленията на финансовите чиновници и по напредъ съмъ избранъ въ комисията за разглѣдването на законопроекта за черковното управление, а освѣнъ това ме избраха секретаръ, за това си давамъ оставката отъ комисията за разглѣжданието законопроекта за финансовите чиновници.

Стамболовъ: Азъ предлагамъ, въмѣсто г-на Славейкова да се тури г-нъ Сукнаровъ. (Приема се).

Преосв. Климентъ: Понеже се предполага, че ще имамъ работа по законопроекта за черквата, то моля и мене да уволните отъ тъзи комисия и въмѣсто себе предлагамъ г-на И. Ковачева.

Предсъдателъ: Приема ли Народното Събрание оставката на Преосвящени Клиmentа? (Не приема.) Който приема да си дигне ржката. (Меншество). Значи, не се приема.

Преосв. Климентъ: Единъ отъ квесторите каза, че е болшинство, другий че е меншество.

Квест. М. Радославовъ: Азъ казахъ, че не се приема и така е. Тъзи, които дигатъ ржкѣ, бѣхъ меншество.

Предсъдателъ: И ние видѣхме, че бѣше меншество. Но следъ това прима ли оставката на г. Радославова отъ комисията за фин. чиновници.

В. Радославовъ: Азъ предлагамъ на моето място Джорджа Момчева.

Стамболовъ: Менѣ ми се струва, че Събранието като не приеме оставката на Преосвящ. Клиmenta, то като че се отнесе съ непочитание къмъ 17 членъ на правилника, който казва, че единъ членъ може да си даде оставката отъ комисията и Събранието трѣба да приеме неговата оставка, защото на сила не може да се накара никой.

Предсъдателъ: Азъ мисляхъ, че г. Стамболовъ ще говори върху оставката на г. Радославова.

Славейковъ: Отъ мои страна, като знамъ лицата, които влязохъ въ онаа комисия, то чини ми се, че г. Радославовъ е много нужденъ тамъ и азъ не бихъ желалъ да се остави отъ тъзи комисия. Въсъкий работи споредъ силитѣ си и може да се уважи оставката му въ друго отношение и въ друга комисия, за която е избранъ и за това азъ бихъ молилъ да се не отказва той, защото тамъ е нужденъ.

Предсъдателъ: Приема ли Народното Събрание оставката на г-на Радославова отъ комисията за проекта на финансовите чиновници? Който приема да си дигне ржката. (Меншество).

Пановъ: Немислимъ е въ сѫщо време да работи човѣкъ въ двѣ комисии. Азъ съмъ избранъ въ друга комисия и твърдѣjakso време имамъ да работи въ нея. За това си давамъ оставката и въ сѫщото време да покажа и уважение къмъ членъ, който показа г. Стамболовъ.

Славейковъ: Твърдѣмъ мѣжно е за мене да говоря, защото Народното Събрание видѣ за добре да ме улесни и да ми приеме оставката. Но само ако би, че азъ послужихъ за поводъ да се отказватъ мнозина отъ избраните въ комисии, то азъ бихъ желалъ, щото г-да депутатите, които сѫ въ такива работи, да не сѫ отказватъ отъ друга комисия, въ която сѫ избрани, понеже въ едната комисия работата може да се свърши въ 3 или 5 засѣдания. Ние тукашните депутати, които сме въ града, често имаме да испълняваме и други обязанности; и тъй идатъ не за двѣ, но и за три комисии, защото не сме освободени отъ задълженията, както другите почитаеми депутати отъ вънъ. За това сѫсхождение може да се направи на тукашните. Миеля, умѣстно е да помога г-на Панова да се не отказва вторично отъ тая комисия.

Пановъ: Въ интереса и ползата на работата азъ се отказвамъ, защото известно е на Народното Събрание, че въ комисията, въ която съмъ азъ, има нѣколко законопроекта и ние не можемъ да ги свършимъ така скоро. Споредъ менѣ до гдѣто не свършимъ тъзи работи не трѣба да участвуваме въ други комисии. Ако пъкъ участвуваме, ще лишаваме другите комисии отъ членове, които би, мисля, били полезни. За това ако обича На-

родното Събрание да приеме този резонъ, нека ми даде оставката, ако ли не, ще се съглася да приема.

Предсъдателъ: Приема ли Народното Събрание оставката на г-на Панова? (Приема). Който не приема да си дигне ръката. (Министърство.)

Пановъ: Понеже се свърши въпросът за законопроектът общински, има да предложа на Народното Събрание едно нѣщо. Азъ по слухъ съмъ разбрахъ, че има и други частни общински законопроекти и за това не би ли било добре да се напечататъ и тия и да се раздаджатъ? На всъки случай било би добре да се възползвамъ и отъ тѣхъ законопроекти. Ако не направимъ друго, то поне да рѣшимъ да се напечататъ и вземемъ и тѣхъ въ внимание. (Гласове: съгласни.)

М-ръ. Цанковъ: Комисията е свободна да вземе още единъ и много други закони въ внимание. Има единъ пригответъ отъ г-на Бурмова, тоже отъ г-на Икономова и г-на Сукнарова. Комисията може всички да ги вземе, да разглѣда и да стане единъ общински законъ. Азъ съмъ съгласенъ да се взематъ всички въ внимание и да се състави единъ общински законъ, защото той е основанъ на самоуправление.

Пановъ: Ще каже, че г. Цанковъ се съгласява да се взематъ предъ видъ всички законопроекти, които имаме предъ видъ. Но тукъ става разница, че само комисията се запознава съ тѣхъ, желателно е ищото да се запознайтъ всички депутати съ тѣхъ. За това не ще биде зле, предварително да се напечататъ и раздаджатъ.

М-ръ. Цанковъ: Напечатани сѫ отъ г-на Бурмова и Икономова и тѣ ще се раздаджатъ.

Пановъ: Има отъ г-на Сукнарова единъ.

М-ръ. Цанковъ: Ако не е напечатанъ, нека се напечата.

Славейковъ: Ако се основаваме на слухове, то мисля, че г. министъръ на финансите има тоже единъ законопроектъ, но ако се приеме да се напечата, то трбба да се внесе въ Народното Събрание.

Кърджиевъ: Предложението на г-на Панова за да се напечататъ извѣстните законопроекти за общините и да се раздаджатъ на депутатите, до нѣкаждъ е умѣсто, но да се раздаджатъ и да стане като предложение или други законопроекти, това азъ го не разбирамъ. Може и 10 законопроекти да се напечататъ, защото всъкий деputatъ е свободенъ да си напечата свой законопроектъ, но да се внесе въ Народното Събрание не подкрепенъ отъ $\frac{1}{4}$ част на депутатите, това азъ го не разбирамъ. Има безконечни законопроекти, които комисията може да ги вземе въ внимание, но тя ще се основе на този, който е внесенъ.

Докл. д-ръ Молловъ: Предложението на г-на Панова си нѣма мястото. Ако се внесе единъ законопроектъ по законий редъ и е подписанъ отъ $\frac{1}{4}$ част на депутати, то върхъ него ще разисква комисията, която

се избере, но никой не е свързанъ да не чете английски, американски и ако ще би и китайските закони за общините. Също така всъкий представител има право да се запознае съ всички законопроекти по свѣта. Само едно нѣщо има, което ни прѣчи и то е, че не знаемъ много язици. За това комисията може да направи едно улегчение, като вземе всички законопроекти отъ г-па Сукнарова и отъ г-на Мин. на Финансите и да ги изпечататъ съ хектографа, което много лесно става и посљ да ги раздаде на представителите. Обаче разискванията за това си нѣматъ мястото.

Пановъ: Както г-нъ Кърджиевъ, тъй и г-нъ д-ръ Молловъ вижда се, че само отъ любовъ къмъ искусство да възражаватъ говорятъ. Азъ предлагамъ: най удобното е да се напечататъ тѣзи законопроекти и не като контра-проекти да бѫдатъ внесени, но само като спомагателни срѣдства за освѣтление на комисията. Ние заахме, че до колкото е възможно ще работимъ, по което можимъ да имаме срѣдства за да се освѣтявамъ, защо да се лишавамъ отъ тѣзи срѣдства. Действително има разни законопроекти, както каза г-нъ д-ръ Молловъ, и всъкий е свободенъ да се познакоми съ тѣхъ и ако иска да печата и американскиятъ закони, но потомъ има ли възможностъ всъкий представител да се запознае съ тѣхъ? Азъ искамъ да се напечататъ само извѣстните проекти и да се раздаджатъ на народните представители, тъй щото съ това да се улесни срѣдството за запознане съ тѣзи закони. (Гласове: съгласни.)

Докладчикъ: Чини ми се, че Нар. Събрание не е типографическа контора за печатане на законопроекти. Азъ съжалявамъ г-на Панова, че се е училъ и не проумѣва, че другите законопроекти ще бѫдатъ само като источники на комисията. Комисията ако има желание, може да ги напечата, а представителите могатъ да ги прочетатъ. А въ Нар. Събрание е внесенъ само единъ законопроектъ по законий редъ; всички други ще бѫдатъ само като источники. Комисията може да ги напечата и да ги раздаде, съ косто ще направи действително едно добро, но това никакъ не е работа на Нар. Събрание.

Ик. П. Тодоръ: Работата, за която се говори, е твърдъ важна. Тукъ предлагатъ законъ за общините, който ще служи за основа на нашиото самоуправление и комуто трбба да се даде особено внимание. Тукъ се внесе единъ законопроектъ съ всички формалности, които трбатъ и избра се една комисия да го разглѣда. Предложението на г-на Панова е едно отъ най добритѣ, защото комисията ще работи нѣколко дена за този законопроектъ; но въпросътъ е важенъ и всъкий депутатъ ще се интересува и ще иска да се освѣтли по добре върху него, за да може да направи своятъ бѣлѣжки върху онова, съ косто не се съгласява комисията. Сега споредъ показанията, че има още два, три или четири законопроекта по тая част, които сѫ действителна собственность на

лица, които същ ги работили и които аво имать добра воля, могжть да ги даджть. Но за печатание разумѣва се, че не можемъ чужди собственности да печатаме. Нар. Събрание може само да изрази едно желание или да помоли бюрото да се отнесе до тѣзи лица, за да се поискатъ законопроектите имъ, и ако Нар. Събрание удобри, могжть да се напечататъ на негови разноски, което може да се възложи на бюрото. Тъй ще бѫде най добръ. — На този законъ трѣба да се обрѣща особено внимание, защото той е единъ отъ най важните закони. (Гласове: съгласни.)

Славейковъ: Азъ не зналъ, да ли има нѣкой законъ да е по горенъ или по доленъ отъ другъ, но зналъ, че и най малкия законъ е важенъ, защото си има своята послѣдствия. Разумѣва се, че ние като новоначални искаамъ по голѣми освѣтления, но ако да наредимъ, щото бюрото да ходи да търси нѣкого, който въ нѣкое кюшче е направилъ законъ и да му се моли да го даде, това азъ считамъ за неумѣстно. Но сълѣ овни, който е собственикъ на едно произведение, ако не ще да го даде, като не е внесенъ по единъ формаленъ пакъ, какво може да му се направи? Ако желаеше той да се освѣтли съ никакъвъ законопроектъ Нар. Събрание, то може да го даде, ако иска, а ако не иска, може да го не даде. Азъ бихъ желалъ, щото за всѣкий законопроектъ да бѫдемъ освѣтленни всички, а не само комиссията, която подава доклада си. Именно за закона за общинитѣ, който е основа за нашето самоуправление, както е прието въ нашата Конституция, когато гласоподаваме за него, трѣба да знаемъ всички, че има и други мнѣния.

И ние сме принудени да правимъ онова, което е възможно. Дѣйствително комиссията, която се е избрала ище види, че тѣзи закони, каквито и да сѫ, и колкото п да сѫ засти отъ други страни, ако е възможно да се приеме отъ тѣхъ нѣщо у насъ, да ни го представи. И защо ни е да търсимъ други закони и да ги напечатаваме, когато комиссията има тѣзи дѣлжностъ, да обежжда и да ни доложи онова, което е приложимо въ нашия народъ. Ако пакъ не сме освѣтленни, то комиссията е дѣлжна да ни освѣти. Предложението на г-на Шанова е много хубаво, но за нашето Събрание не е практическо, защото още единъ мѣсяцъ ни остава да разсѫждаме по този въпросъ, за който може би една недѣля ще се измине, до гдѣто съберемъ другите законопроекти, за да ги предадемъ на комиссията, както и на депутатите за освѣтление. По такъвъ начинъ не ще добѣдимъ до край, защото иначе може да ни се случи, да го приемемъ безъ обеждане. За това нужно е да се остави освѣтление само на комиссията и напишѣ освѣтления, колкото можемъ да се освѣтлимъ, да ги оставимъ на нея, защото ако вземемъ за всѣко пакъ да премисливаме, то ще каже, че повече време ще ни отиде за премисливане, отъ колкото за освѣтление. За това азъ съмъ на мнѣние да престанатъ предложениета, която се отхвърлятъ само по

невѣзможностъ да ги испълнимъ и да оставимъ тѣзи работи на комиссията безъ да затрудняваме бюрото съ нови законопроекти. Азъ отхвърлямъ предложениета заради неполезността и непрактичността.

Предсѣдателъ: Желае ли Нар. Събрание да се говори още по този въпросъ, защото има още и други записи? (Гласове: исчерпано е.) Приема ли Нар. Събрание предложението на г-на д-ра Моллова? (Приема.) Който го не приема да си дигне рѣжата. (Мнѣшество.)

Докладчикъ (чете):

IV. Съставяне призователни участъци.

§ 20. За да се извърши военната тегоба, образуватъ се призователни участъци.

Въ състава на всѣкий участъкъ влизатъ или една частъ отъ окръжните, спр. околията, или цѣлото окръжение.

Споредъ комиссията:

„За да се извърши набора на военната тегоба образуватъ се призователни участъци.

Въ състава на всѣкий участъкъ влизатъ или околия или цѣлото окръжение.“

Предсѣдателъ: Желае ли нѣкой да говори върху 20-и членъ?

Намѣст. на Воен. Министъръ: (Говори руски.) Още въ миналото засѣдание казахъ, че собственно за редакцията нищо нѣма да замѣти. Тъй сѫщо и намѣсто «тегоба» да се тури »наборъ« нѣма нищо да възрази. Тукъ се касае работата до съкращаване на думата »частъ отъ окръга«. Азъ го считамъ по удобно, да се произвождатъ наборите въ окръжните, гдѣто ще има вѣдомства събрани по наборите. Това е направено само заради улеснението на населението тамъ, гдѣто то далеко отстои отъ центъръ на окръжните.

Докладчикъ: Тукъ собственно нѣма никаква разлика. Казва се, да се състави единъ участъкъ, една околия или цѣль окръгъ, това зависи отъ Министерството на Вѣтр. Дѣла, както намѣри за по егодно за населението и за числото на хората, които ще участватъ въ тѣзи комиссии. Тука е направена само редакционна поправка. Именно казва се, че »или една частъ спр. околия или цѣлий окръгъ«. Това е замѣстено само съ »или околия или цѣль окръгъ«.

М-ръ Тишевъ: Има административни окръзи, които сѫ раздѣлени по на 2, 3 и даже 4 и 5 околии. Въ тая форма именно комиссията сѫ задължени щото наборната комиссия да се тури въ една околия. За улеснение на населението, окръгътъ може да се раздѣли на два наборни участъка, тъй щото въ единий участъкъ да бѫдатъ три околии, а въ другия — двѣ или колкото сѫ. За това по добре ще бѫде да се каже: »или частъ отъ окръгътъ«; думата »спр. околия да се не тури, защото може да се добѣде до тамъ, щото при набора за състава на единъ участъкъ, да се раздѣли една околия на двѣ части. За това по добре е да се каже само »частъ на окръга«, а Министерството ще може да се распореди,

което и кои части на окръга да влязат въ наборния участък.

Докладчикъ: Това е ново предложение от г-на Министра на Вхтр. Работи, защото въ законопроекта стоеше »или една част от окръга спр. околия, или цял окръг«, тъй щото редакцията на комиссията и въ законопроекта е съща. Г-нъ Министър сега предложи нѣщо ново, именно да улесни една частъ независимо отъ околията или цял окръгъ. Това е съвършенно ново изменение.

Намѣст. на Воен. Министъръ: (Говори руски.) Отъ страна на военното вѣдомство азъ могж да кажа, че за наборитъ е много по добре ако една участъкъ по малки, защото това е по сгодно за удобството на населението. Знае се, че дохаждатъ въ набора родителите и други приятели съ момчетата и ако е много отдалечено паборното място, тогава ставатъ големи неудобства за населението. За това азъ съмъ съгласенъ да се приеме редакцията на г-на Мин. на Вхтр. Дѣла.

Славейковъ: Азъ мисля, че когато предложи за тозъ въпросъ, трбба да се вземе въ внимание едно удобство, съ което ще се располага Министерството на Вхтр. Дѣла, т. е. да ли ще има достаточено число доктори и други чиновници, които да преглѣдватъ момчетата и отъ друга страна да се глѣда удобството на населението. За това менъ се чини, че за удобството на населението трбба да се приематъ участки и части отъ околии и да се предостави това на Министерството, защото то има повече време да размисли и да раздѣли окръзите на околии или на участки по малки отъ околии. Когато се тури частъ отъ окръга или цялъ окръгъ, то се предоставя на Министерството право да прави распоряжения за удобството на населението. Отъ друга страна Министерството да взема въ внимание нуждите на хората за набора и удобството на населението, да не ходи далечъ, защото наборитъ трбба на края на опредѣленото време да се свършатъ всѣкаждъ. За това окръжията може да се подраздѣлятъ на повече участъци. Ако имаше достаточено време, то можеше цялъ окръгъ да се вземе, но менъ ми се чини, че онитътъ ни научи да раздробиваме окръжията на участъци за по скоро и по точно свършиване на набора.

Панически: Азъ никдѣ не могж да се съглася съ мнѣнието на г-на Министра на Вхтр. Дѣла, подкрепено отъ г-на Славейкова. Извѣстно е, че околийскиятъ градъ е центръ на околията, следователно ако разеждимъ за удобството, за събиранното, то най големото удобство е, да ставатъ наборитъ въ околийските централни градове. Но изобщо да начнемъ да правимъ такива дѣления, то ще трббатъ повече чиновници, доктори и може би повече военни лица, тъй щото ще направимъ една аномалия, отъ която не ще можемъ да излѣземъ. Заради туй съгласенъ съмъ съ мнѣнието на комиссията, която ни най малко не измѣни членъ съ редакционната

поправка, като е казала, че въ съставлението на наборните участъци да влязатъ околии или цяли окръзи.

Докладчикъ: Азъ мисля, че нѣма ежидственна разлика между мнѣнието на г-на Министра на Вхтр. Дѣла и на комиссията. Комисията подразумѣва една околия като част отъ окръга и може да биде въ единъ наборенъ участъкъ една или двѣ околии, или ако има 5 околии въ окръга, да влязатъ двѣ отъ околии въ единъ участъкъ, а третъ въ другъ, споредъ далечността на мястото. А г-нъ Мин. на Вхтр. Дѣла раздѣлява една административна околия на двѣ части, една къмъ единъ събирателенъ участъкъ, друга къмъ другий. Това мисля, че ще биде първо големо неудобство за населението, което е привикнало да ходи въ своятъ административни центрове. Второ ако се раздѣлятъ околините по на двѣ, тогава и съпътствиетъ трбба да се раздѣлятъ отъ което не виждамъ какви удобства ще излѣзатъ. Комисията иска да присъединява цяли околии, а Г-нъ Министъръ мисли, че могжъ да се дѣлятъ околините по на двѣ, така щото нѣма ежидственна разлика между предложението на г-на Министра и комиссията. Само ще биде по не удобно за населението ако се приеме предложението на г-на Министра.

М-ръ Тишевъ: Както е споредъ комиссията, именно »една част отъ окръга спрѣчъ околия«, то се полага, че непремѣнно единъ призователенъ участъкъ може да се състои или отъ цялъ окръгъ или особено отъ една околия, но ако се каже само »част отъ окръгъ« то може втори участъкъ да се направи или отъ двѣ или отъ три околии. Тука по ясно ще биде, ако думитѣ »една« и »спр. околия« се пехврълятъ и да останатъ само думитѣ »въ съставъ на всѣкий участъкъ да влязатъ или част отъ окръжиято или цялото окръжение«.

Докладчикъ (чете 20 § споредъ комиссията):

„За да се извѣриятъ набора образуватъ се призователни участъци; Въ състава на всѣкий участъкъ влизатъ околията или цялото окръжение.“

Споредъ Министра (чете):

§ 20. „За да се извѣриятъ набора образуватъ се призователни участъци; Въ състава на всѣкий участъкъ влизатъ или част отъ окръжиято или цялото окръжение.“

Предсѣдателъ: Понеже се съгласява г-нъ Намѣстникъ съ г-на Министра на Вхтр. Дѣла, то давамъ на гласоподаване членъ, както си е въ проекта съ измѣнението на г-на Министра на Вхтр. Дѣла.

Докладчикъ: По напредъ трбба да се даде на гласоподаване членъ, както си е въ законопроекта, послѣ съ измѣнението на комиссията и най сътий съ поправката на г-на Мин. на Вхтр. Дѣла.

Предсѣдателъ: Понеже г-нъ Намѣстникъ на Военниятъ Министъръ се съгласи съ г-на Мин. на Вхтр. Дѣла, то не трбба да се гласоподава два ижти.

Намѣст. на Воен. Министъръ: (Говори руски).

Докладчикъ: (Превожда.) Г-нъ намѣстникъ на Воен. Министъръ казва, че за Военното Министерство е все едно

да се дължат окръзите на околии или участъци, защото комиссията ще се премества, тъй щото днес ако приема тук, следва два дни — на друго място. Но споредът неговото мнение предложението на г-на Мин. на Вжтр. Дѣла има тъзи егоди, че съ него се улеснява само населението, безъ да се прави улеснение на самата наборна комиссия. Заради туй казва, че макаръ и да му е все едно, тръба да се направи »или част отъ окръга или цѣлият окръг«.

Предсѣдателъ: Давамъ на гласоподаване, приема ли Нар. Събрание 20-и членъ както стои въ законо-проекта съ измѣнението на г-на Мин. на Вжтр. Дѣла? (Приема се.) Който го не приема да си дигне ръжата. (Меншество.)

Докладчикъ (чете):

§ 21. Въ ония градове, гдѣто мѫжското население надминува петъ хиляди души, съставяйтъ отдѣлни участъци.

Споредъ комиссията се притурия само думата »се«: »съставяйтъ се отдѣлни участъци«.

Предсѣдателъ: Приема ли се 21 чл. съ прибавката на комиссията? (Приема се.)

Докладчикъ (чете):

§ 22. Въ всѣкий привозателенъ участъкъ се опредѣлява място, гдѣто ще се повикатъ и приематъ лицата, които тръба да носятъ военната тегоба.

(Приема се).

§ 23. Върху Министерството на Вжтрѣнните Дѣла се възлага раздѣлението окръжията на привозателни участъци и опредѣлянето мястото, гдѣто ще стане повикването.

(Приема се).

V. Записване въ привозателните участъци.

§ 24. Всичъ лица, които тръба да носятъ военната тегоба, дължни сѫ да се запишатъ, по свой изборъ, въ единъ отъ участъците на окръжиято, въ който се намиратъ недвижимите имоти тѣхни или на родителите имъ, или въ оия участъкъ, гдѣто живѣятъ.

§ 25. Записванието въ участъка става споредъ заявленето, което оия, който се записва, тръба да подаде въ единъ отъ общинските съвѣти въ избранни привозателни участъци.

Споредъ комиссията турено е вмѣсто »да подаде« »да направи«, (Приема се.)

Докладчикъ (чете):

§ 26. Всичъ лица отъ мѫжкия полъ, щомъ достигнатъ 16 г. възраст и не покъсено отъ 31-и Декемврий на тая година, въ която тѣ навърнатъ 20-та година, дължни сѫ да си получатъ свидѣтелство, че сѫ се записали въ привозателни участъци.

Забѣлѣжка. За своевременното запиране въ привозателните участъци за носение военната тегоба, въспитаницитѣ въ учебните заведения тръба да се наглеждаватъ отъ началиниците на заведенията, а слугите — отъ господарите имъ.

Комиссията исхвърли отъ той членъ само »си«.

Недѣлковичъ: Като членъ отъ комиссията зная, че думата »щомъ« се замѣни съ »като«.

Славейковъ: Азъ бихъ желалъ да остане »като«, защото »щомъ« не отговара така, както »като« носи малко бавностъ, че не става това на минута.

Недѣлковичъ: За това и комиссията каза, да остане »като«.

Докладчикъ: Азъ не забѣлѣжихъ всичките измѣнения, но ги прочетохъ.

Предсѣдателъ: Приема ли Нар. Събрание 26 чл. съ измѣненията на комиссията. (Приема.)

Докладчикъ (чете):

§ 27. Свидѣтелствата, че сѫ се записали въ привозателни участъци, се издаватъ отъ надѣлъжниятъ кметъ.

(Приема се).

§ 28. Въ свидѣтелствата за записванието се забѣлѣжва:

- а) Името, отчеството и фамилията или прѣкора на записаний;
- б) годината, мѣсецътъ и денътъ на рождениято му;
- в) отъ какво е вѣроисповѣдане;
- г) видътъ на занятието му;

д) грамотенъ ли е и въ кое учебно заведение се е учили и съвръемъ образоването си и най послѣ

е) отъ кого, кога и подъ какъвъ номеръ е дадено свидѣтелството.

Споредъ комиссията, въ първата алинея гдѣто е казано: »името, отчеството и фамилията« е приложено и »мясторождението«.

Панически: Вмѣсто »отчество« да биде »башнико имѣ«. Това е българско.

Докладчикъ: Думата »отчество« е приста въ българския язикъ.

Панически: Приста е думата »башнико имѣ«, а не »отчество«, защото »отчество« нѣкой селянинъ може да го разбира за »отечество«.

Славейковъ: До колкото знае »отчество« не се употреблява въ българския язикъ въ този смисълъ. То значи мястото или градътъ, гдѣто нѣкой се е родилъ, за това азъ съмъ съгласенъ да се тури »башнико имѣ«.

Свѧщ. Радевъ: Тукъ можеше да се тури »мясторождение« на място »отчество« и »отчество«. (Гласове: не може.)

Докладчикъ: Не тръба да туряме »мясторождение«. Тукъ се казва за името на башата, а не за селото, гдѣто нѣкой е роденъ. Но долу се говори за години, мѣсеници и дни на рождениято и мясторождението или селото гдѣто нѣкой е роденъ; защото може да се случи въ едно село да се е родилъ, а въ друго да живѣе.

Предсѣдателъ: Приема ли Нар. Събрание, намѣсто »отчество« да се тури »башнико имѣ«. (Приема се.) Приема ли Нар. Събрание 28 чл. съ станалата поправка? (Приема се.)

Докладчикъ (чете):

§ 29. Лицата, които сѫ показани въ § 6, когато се оженятъ или постъпватъ въ господарствена или обществена служба, сѫщи и на служба у частни хора, дължни сѫ да представятъ свидѣтелствата си, че сѫ записани въ привозателните участъци.

Тукъ има само една малка забѣлѣжка. Турено е »ще се женятъ« вмѣсто »когато се оженятъ« и вмѣсто »господарствена«, »държавна«.

Ик. П. Тодоръ: Азъ съмъ срѣщащъ на много мяста да се употребява думата, »господарственна« намѣсто

»държавна«. Защо да оставяме тук »господарствена«, когато ини сме държава и Княжество?

Соколовъ: Като членъ на комисията може да заявя, че ини сме я измѣнили на »държавна«, но може г-нъ докладчикъ да го е изоставилъ.

Пановъ: Като членъ отъ комисията ще заяви, че г-нъ докладчикъ не е направилъ венчите забѣлѣжи. Думата, »господарствена служба« за настъ не е понятна и ини сме я измѣнили на »държавна«. Освѣнъ това отъ началото на члена, гдѣто е казано (чете): »когато се оженятъ или постъпятъ«, това ще каже, че щомъ се ожени, или послѣ женидбата тръба да се записватъ. Комисията така го направи: »когато ще се женятъ или постъпватъ въ държавна или общественна служба«. И така мисли, че както сме го направили, се достига цѣлта на желанието.

Докладчикъ: Чини ми се, че съмъ казалъ, че комисията е направила малки измѣнения (Пановъ: ви е го не казахте.) Азъ го казахъ, но вие не слушате и не сте го чули. Колкото за думата »господарствена« мисля, че е понятна за всѣкиго. Въ това нѣма разлика.

Пановъ: Ще каже, че г-нъ Молловъ не докладва нова, което сме рѣшили въ комисията. (Предсѣдателъ: зълни.) Той подтвърди самичъкъ, че думата »женятъ« вмѣсто »оженятъ«, той не е доложилъ. Също има още размѣнено вмѣсто »постъпятъ« »постъпватъ«. Това послѣдното той не каза.

Докладчикъ: Казахъ, че има твърдъ малки измѣнения, а че тѣзи измѣнения сѫ: (Чете ги).

Предсѣдателъ: Желае ли още нѣкой да говори?

Наумовъ: Тука има едно недоразумѣние за тѣзи, които ще се оженятъ или постъпватъ на държавна служба. Азъ неразбирамъ, когато ще се женятъ, кому тръба да покажатъ свидѣтелствата си: на свищениника, или на старъ съвѣтъ, или кому?

Предсѣдателъ: Приема ли Пар. Събрание 29 чл. както е поправенъ отъ комисията съ измѣнение на думата »господарствена« на »държавна« (Приема се.) Давамъ распустъ на 5 минути.

(Послѣ распустъ.)

Предсѣдателъ: Засѣданietо се отваря на ново.

Докладчикъ: (чете):

VI. За съставянието призователните списъци.

§ 30. Призователните списъци въ всѣкни призователни участъци съставятъ се отъ общинските съвѣти подъ наблюденiето и ръководството на надлежните околийски началици, съ исклучение Столицата, гдѣто съставянието призователните списъци се възлага на градския кметъ.

Комисията е направила само това измѣнение, че исклучила послѣдното предложение отъ думата »съ исклучение Столицата, гдѣто съставянието призователните списъци се възлага на градския кметъ«.

Намѣст. на Воен. Министръ: Азъ нищо нѣмамъ противъ това измѣнение.

Предсѣдателъ: Желае ли И. Събрание да говори върху редакцията на комисията? (Не желае.) Приема ли 30 чл. споредъ измѣнението отъ комисията? (Приема се.)

Докладчикъ: (чете):

§ 31. Общинските съвѣти, заедно съ околийските началици, отговарятъ за правилността и чистотата на съставените отъ ини списъци за лицата, които поддържатъ на повикване въ служба. Ако би да се докаже, че списъците сѫ съставени нечестиво, сир. не сѫ помѣстени всичъ лица, които поддържатъ на повикване, то виновните се преддаватъ на съдъ. (Приема се.)

§ 32. Въ призователните списъци се внасятъ всичъ лица, които сѫ достигнали двадесетгодишниятъ си възрастъ презъ онай година, която предшества на тази, въ която става повикването. (Приема се.)

§ 33. Въ призователниятъ списъци, срѣнду името на всѣкиго, тръба да бѫде записано:

а) годината и мѣсецътъ кога е роденъ;

б) видътъ на занятието му;

в) грамотенъ ли е и въ кое учебно заведение се е учили и свѣрнилъ курса на образоването си;

г) мѣстото, гдѣто живѣ; и най послѣ

д) всичъ свѣдѣния за неговото семеен положение, които могатъ послужи за негово освобождение отъ служба въ постоянната войска.

Комисията направи редакционна поправка; именно 1. алинея: »годината и мѣсецътъ на рождението му», на място »кога е роденъ«. А друго нѣма.

Предсѣдателъ: Желае ли И. Събрание да говори? (Не желае.) Приема ли И. Събрание 33 чл. съ редакцията на комисията. (Приема се.)

Докладчикъ: (чете):

§ 34. Възрастъта се опредѣлява по метрически книги, но ако такива нѣма, то по казанието на съселяните.

Тука комисията исхвърли думата »то«. (Приема се.)

§ 35. Ако показанието на съселяните е съвѣтъ несъгласено съ възрастъта, или же ако има съмѣнение за правилността имъ, то приемателната комисия сама опредѣлява възрастъта по възможните праги.

Комисията нѣма никакви забѣлѣжи.

Михновъ: Както въ предишниятъ членъ, така и въ този се казва за »съселянитѣ«. Този законъ не е само за селенитѣ. За това по добре се каже »гражданитѣ« или »съсѣдитѣ«.

Пановъ: Именно Комисията е имала предъ видъ, че този законъ е за цѣлото население и че думата население се разбира тука съселяни. Ако се каже граждани, тогава нѣкакъ си иначъ излиза.

Докладчикъ: По нашата Конституция нѣма селени, но всички сме граждани. Тѣзи, които живѣятъ съ него, били граждани, били селени могатъ да засвидѣтелствоватъ.

Михновъ: Тогава съмъ съгласенъ да се тури »гражданитѣ«, защото ние нѣмаме селени, а граждани на отечеството си.

Икономъ п. Тодоръ: Като нѣма метрически книги, тръба да се питатъ съселяните за възрастъта. Най добре могатъ да опредѣлятъ възрастъта съсѣдитѣ. Защото какъ може единъ человѣкъ отъ страна, отъ другия край на градъти, да знае възрастъта на единъ момъкъ? За това най добре

ще бъде да се каже »съсъди«, понеже отъ тъхъ най-добръ могътъ да се взематъ тъзи свѣдѣния, които се припомняватъ въ този членъ. Азъ предлагамъ да се тури «съсъди».

Славейковъ: Дѣйствително »съсъди« се вижда по-добръ, но за да се разбере въ по обширенъ смисълъ, да се каже »съсъелени«, съ което се разбиратъ и другите граждани. Много пъти съсъдитъ ще дадатъ криви понятия, но когато стане преброяване на всичките жители, които населяватъ едно място, тогава ще се узнае право годинитъ на всѣкий. За това да си остане както стои въ проекта. Послѣ думата »же« бихъ мислилъ да се махне — но най-сетне може и да си остане.

Панически: Възражението, което направи г. докладчикъ не е достаточни. Ако показанията на съсъелениетъ не ще бѫдатъ съгласни, тогава комисията решава по външният изглѣдъ. Но именно съсъдитъ, както каза и Отецъ Икономъ, могътъ да знаятъ възрастъта. За това е най-правилно да се каже »съсъдитъ».

Тодоровъ: Не е праведно да ограничимъ смисъла и да се каже »съсъдитъ«, защото може би съсъдитъ да не знае, а пъкъ пона, които го е кръстилъ, може да знае и не е съсъдъ; или съсъдитъ, може би, замълчатъ за съсъда си по приятелство. Защо да ограничаваме другите хора да могатъ и тѣ да за свидѣтелствуватъ? (Гласове: съгласни.)

Предсѣдателъ: Приема ли Н. Събрание този членъ, както си е? (Приема се.)

Докладчикъ (чете):

§ 36. Лицата, на които е възложено да съставляватъ привателните списъци, водятъ особии списъци за онзи, на които възрастъта трѣба да се опредѣли отъ приемателната комисия по външният изглѣдъ. (Приема се.)

§ 37. Съставянието привателните списъци въ всѣкий привателенъ участъкъ, трѣба да бѫде свършено до 1-и Априлий. Послѣ списъците се показватъ или залѣнятъ на видно място въ градовете и селата за общо знане въ продължение на двѣ недѣли.

Тука комисията направи следующето измѣнение, именно въ 1. алинея да се каже: »послѣ списъците се показватъ и залѣватъ«. Въ проекта стои: »или залѣватъ«; но комисията мисли, че трѣба да се запишатъ и освѣтятъ това да се залѣнятъ, за да може всѣкий да ги прочете. Послѣ вмѣсто »2 недѣли«, да стане »3 недѣли«, за да иматъ хората повече време да забѣлѣжатъ и да се исправятъ, ако нѣщо има неумѣстно.

Намѣст. на Воен. Министръ: На пълно съгласенъ.

Предсѣдателъ: Желае ли Н. Събрание да говори?

Икономъ п. Тодоръ: Наистина тъзи списъци, че се обнародватъ и ще се залѣнятъ, но разумѣва се ще бѫдатъ на официалният язикъ. Ние обаче знаемъ, че въ туреко време, когато имаше нѣщо толкова важно, за да го разумѣе всѣкий, то се прилагава и въ преводъ на другите язици. И ние слѣдователно като имаме такива окръжия, въ които има и друго население, не ще

ли бѫде добръ да се напечатватъ на язика, който говори на населението, за да може да ги разбере?

Докладчикъ: Тука се говори, че трѣба да бѫдатъ обнародвани и прилагани по стѣните, че на който язикъ и бѫдатъ — все едно; макаръ да бѫдатъ и на китайски. Всѣкий ще може да види да ли е записанъ или не. Комисията ще напечата на онзи язикъ, който знае тамъ: билий той еврейски, турски, немски и др.

Славейковъ: Азъ мисля, че комисията може да измѣни думата »показватъ«, и да тури »обнародватъ«.

Докладчикъ: Тука непремѣнно трѣба да остане »показватъ«, защото списъците стоятъ въ канцеларията. Ако не кажемъ така, тогава чиновниците може би да не ще даватъ и показватъ списъците на ония, които поискатъ да ги видятъ, и ще му кажатъ: »махни се изъ канцелария!« За да не ставатъ такива неправилности и не-законности, щото единъ человѣкъ, които не подготви на военна тегоба, да го пишатъ, то комисията мисли, че трѣба отъ канцеларията да се показватъ списъците на онзи, които идатъ да глѣдатъ.

Предсѣдателъ: Приема ли Н. Събрание 37 чл. съ тъзи поправки на комисията? (Приема се.)

Докладчикъ (чете):

§ 38. Всѣкому се дозволява презъ двѣ недѣли, отъ дена на обнародването списъка, да заявява противъ забѣлѣжените упътвания и невѣрности. Тия заявления трѣба да се записватъ отъ лицата, които сѫ съставлявали списъците, въ особни книги и да се провѣрятъ въ продължение на седемъ дни и ако заявлението излѣзе правилно, да се поправи погрѣшната ведиага.

Комисията измѣни редакцията и вмѣсто »2 недѣли« тури »3 недѣли«. (Приема се.)

(Чете):

§ 39. Както столичният кметъ, така и околовийските началиници трѣба да съставляватъ два списъка: единъ за доброволците, а други за лицата, които трѣба да постъпятъ по тегобата.

Комисията исхвърли привилегията на кмета въ Столицата, като исключи и думитъ: »както столичният кметъ така и«. (Приема се.)

(Чете):

§ 40. До 1-и Май привателните списъци, които сѫ съставени въ привателните участъци, трѣба да бѫдатъ представени въ окръжните съвети за разглѣдане.

Комисията измѣни срокъ. Намѣсто »1-и Май«, тури »10-и Май«, защото по нагорѣ продължихме срока за обнародване, то трѣба да се продължи и тукъ срокътъ, за да може да се внесатъ тъзи списъци по пълни. (Приема се.)

(Чете):

§ 41. Окръжните съвети въ пълни си съставъ, подъ предсѣдателството на окръжният управител, провѣряватъ правилността и пълнотата на привателните списъци и поправятъ недостатъците, които би се оказали. (Приема се.)

§ 42. Слѣдъ провѣрката на привателните списъци окръжните управители представляватъ до 1-и Юлий въ Министерството на Вътрешните дѣла свѣдѣния за общото количество на лицата, които сѫ внесени въ привателните списъци отъ повѣренното

имъ окръжие и отдавно за лицата отъ всъко въроненовѣдане. (Приема се.)

§ 43. Окръжните управители отговарятъ за редовността на съставенитѣ въ тъхните окръжии призователни списъци. (Приема се.)

VII. За расхвърлянието годишното повикване.

§ 44. Слѣдъ като се получатъ свѣдѣния за количеството на ония, които подграждатъ на повикване въ окръжията, Военното Министерство ведно етъ Министерството на Вътрѣшнитѣ Дѣла распредѣля годинното повикване по окръжията, като показва по колко отъ всъко въроненовѣдане трѣба да се вземе, отъ всъко окръжие отдавно. (Приема се.)

§ 45. Расхвърлянието годинното повикване между призователните участъци се прави отъ окръжните съвѣти подъ предсѣдателството на окръжниятъ управител, съразмѣро съ количеството на лицата, които сѫ внесени въ призователните списъци на участъците. (Приема се.)

VIII. За повикването.

§ 46. Приеманието въ служба повацитетъ се произвожда отъ особна комиссия, която наченва дѣйствията си отъ първи денъ, който е назначенъ за приемане.

Комиссията направи поправка въ редакцията. На място думата «новацитетъ се произвожда», каза се: «новобранцитетъ се извършива». (Приема се.)

(Чете):

§ 47. Назначаванието деня, въ който се наченва приеманието, сѫщо и срока, въ който приеманието трѣба да се свърши, става съ Указъ на Негово Височество Князъ по предложение отъ Министерски Съвѣтъ. (Приема се.)

§ 48. Като се обяви начинътъ за приеманието, окръжните управители назначаватъ въ призователните участъци призователни дни и распореждатъ се за повикването въ определенитъ дни всички лица, които сѫ внесени въ призователните списъци, въ нова място, гдѣто за всъкия участникъ ще стане повикването.

Комиссията направи малко по гладъкъ членъ и по български като каза: «назначаватъ въ участъците призователни дни». (Приема се.)

(Чете):

§ 49. Отъ явяване въ приемателната комиссия се освобождаватъ:

а) лица, които сѫ тѣлко болни, ако представятъ свидѣтелство отъ доктора или отъ селскитѣ старѣйшини, че състоянието на тѣхното здравие не имъ дозволява да бѫдатъ лично въ приемателната комиссия;

б) ония, които се учатъ въ срѣднитѣ учебни заведения въ Книжеството и вънъ отъ него, до свършика на образоването имъ.

Комиссията притури въ II. алинея слѣдующата дума: «и висши» учебни заведения. (Приема се.)

(Чете):

§ 50. Лицата, които не сѫ се явили въ приемателната комиссия и не сѫ представили законни причини за своето не явяване, бронятъ се като избѣгнѣли отъ исполнението военната тегоба и поради това се предаватъ на сѫдъ по распореждането на окръжните управители. (Приема се.)

§ 51. Приемателната комиссия дѣйствува подъ предсѣдателството на окръжниятъ военски началиникъ, или на друго лице, назначенъ отъ Военниятъ Министъръ. (Приема се.)

§ 52. Членови въ приемателните комиссии се назначаватъ: окръжески началици, всъки въ повѣрената му околия, по два член-

на отъ окръжните съвѣти, единъ граждансъкъ докторъ и единъ военни.

Всички тия членове иматъ право да гласоподаватъ.

Забѣлѣжка. Въ Столицата окръжескиятъ началиникъ се замѣнила отъ градскиятъ кметъ. (Приема се.)

§ 53. Окръжните управители заставатъ въ приемателните комисии само въ ония окръжия, конто не сѫ раадѣленъ на околии. (Приема се.)

§ 54. Когато става приеманието въ участъци, съставени отъ градско и селско население, единъ отъ членовете на общинските съвѣти трѣба да бѫдатъ отъ числото на градските, а другия отъ числото на селските жители. (Приема се.)

§ 55. Когато става приеманието въ призователни участъци, въ които нѣма градско население, и двата члена отъ общинския съвѣтъ трѣба да бѫдатъ отъ числото на селските жители. (Приема се.)

§ 56. Както членовете отъ окръжните съвѣти, така и членовете отъ общинските съвѣти се назначаватъ отъ окръжните управители. (Приема се.)

§ 57. Докторите, които влизаватъ въ състава на приемателните комисии се назначаватъ: военни — отъ Военниятъ Министъръ, а граждансъкъ — отъ Министра на Вътрѣшнитѣ Дѣла. (Приема се.)

§ 58. Въ ония окръжия, гдѣто не могатъ се назначи военни доктори въ приемателните комисии, и двамата доктори могатъ да бѫдатъ отъ граждансъкото вѣдомство. Военниото Министерство по благовременно назначава Министерството на Вътрѣшнитѣ Дѣла, въ състава на коя комиссия трѣба да бѫдатъ назначени доктори отъ граждансъкото вѣдомство, на място военни. (Приема се.)

§ 59. Всичъ въпроси, които би се подигнали въ приемателните комисии, решаватъ се по винегласие, а въ случаи когато гласовете излизатъ равни, предсѣдателътъ решава въпроса.

Комиссията направи слѣдующето измѣнение въ по-слѣдниятъ редъ: гласътъ на предсѣдателя е рѣшающъ, (Гласове: приема се, все едно.) Не е все едно, защото ако се каже, че гласътъ на предсѣдателя рѣшава, то може да се разбере, че предсѣдателя може да рѣши въпросътъ факто ище. Работата е само, че той съ гласътъ си, когато другитъ гласове се раздѣлятъ еднакво, на тая или на другата страна може да надвида.

Панически: Азъ мисля, че най добре би било, когато гласовете сѫ равни, жребие да се хвьрля. Защото въ този случай ако предсѣдателътъ рѣшава, може да се подозрѣва, че той има хатъръ къмъ едната или къмъ другата страна.

Докладчикъ: Това не е вѣрно, гдѣто г. Панически каза, чрезъ жребие да се рѣшава. Ето въ комиссията имаме 6 члена и 7 — ий предсѣдателя, тъй щото ако тримата членове зематъ една страна, а другитъ трима друга, то тамъ гдѣто се присъедини предсѣдателя, става вищегласие.

М-ръ Тишевъ: Съ жребие не може да се рѣшава въпросътъ за това, защото тогава, когато членовете на комиссията сѫ имено 7, предсѣдателътъ ще се лишава отъ правото да гласоподава. А предсѣдателътъ трѣба да си има правото на гласоподаването както и другитъ членове.

Панически: Азъ разбирамъ равногласието тогава, когато е четно числото на членовете, защото щомъ се не четно числото имъ, не може да бѫде равногласие. Ако пред-

съдателът си дава гласътъ, то отъ къмъ която страна се съедини той, тамъ бива и вишегласето. Само когато е четири числото на гласоветъ, ако на една страна се държатъ двама членове и заедно съ предсъдателътъ станатъ 3-ма, а също и отъ другата страна оставатъ другите 3-ма, тогава тръбва жребие. Ако пък не е четири числото имъ, то тогава не тръбва жребие, защото така никакъ няма равногласие.

Намѣст. на Воен. Министръ (говори руски:) Азъ считамъ този въпросъ просто такъвъ, че предсъдателътъ прави вишегласие, ако останалите членове сѫ равни. Съ жребие не го считамъ толкъо справедливо, да се оставя съдбата на човѣка на простий случай. Когато предсъдателътъ е лице военно, то по практика и знание може по добре да решава за човѣкъ въ такъвъ случай съ свойъ гласъ.

Тодоровъ: Азъ мисля, че предложението на Г. Панически е ново и не знамъ, да ли е то подкрепено отъ $\frac{1}{4}$ отъ представителитъ, за да може да се разясне. Освѣтиш това предложението му не е умѣстно, понеже е въобще въ практиката, че гласътъ на предсъдателя е рѣшающъ. Това значи, че само гласъ му е рѣшающъ, а не да каже на членоветъ: идете си азъ ще решава въпросътъ. Когато има 8 чл. въ една комиссия, тогава на която страна се присъедини той, тамъ се образува и вишегласие.

Панически: Казва г. Тодоровъ, че мосто предложение било ново и тръбalo да се подкрепи отъ $\frac{1}{4}$ отъ представителитъ. Азъ не се съгласявамъ на това, защото това не е предложение, а просто става разяснение по измѣнението на една дума. Самъ той се съгласи, че ще бѫдатъ 7. членоветъ, а съ предсъдателътъ 8. Азъ по скоро ще постави съдбата на единъ или на други да се решава съ жребие, отъ колкото да се хвърли подозрѣние, че предсъдателътъ въ извѣстни случаи е искалъ да злоупотрѣби това или онова. Защото ако удобрява Н. Събрание, предлагамъ съ жребие да се решава.

М-ръ Тишевъ: Ако членоветъ на една комиссия сѫ 8 и предсъдателътъ си дава гласътъ най посль, тогава когато тѣ сѫ раздѣлени на една страна 4, а на друга 3-ма, предсъдателътъ ако иска да злоупотрѣби, може да вземе страната именно на четиримата, или ако не ще, той взема другата страна. Неговото мнѣніе се смята по искрено и по право.

Панически: Или нѣмога да се изразя добре, или не искате, г-да, да ме разберете. Г-нъ Тишевъ каза, че ако предсъдателътъ иска да злоупотрѣби, той може да се присъедини къмъ большинството. Тукъ ако е имало едно мнѣніе отъ страна на 3-мата души, тогава нѣмало да злоупотрѣби предсъдателътъ, като се съедини съ тѣхъ и рѣши въпросътъ? за това по правилно ще бѫде да се решава съдбата на човѣка по жребие.

Намѣст. на Военния Министръ (руски говори): Въ настоящий законъ не е показана инстанция, на която може да се апелира. Този законъ е правенъ по сѫществу-

ющитъ въ Россия закони. Въ Россия се апелира отъ уѣздните комисии къмъ губернското присъдество. Но понеже нѣмаме тукъ губерни, то висша инстанция се показва Министерскиятъ Съдътъ; но ако да се е употребило жребие, то тогава не остава никаква апелация.

Предсѣд.: Желае ли Н. Събрание да се говори още върху този предметъ? (Не желае.) Приема ли този членъ споредъ редакцията на комиссията? (Приема.) Който не го приема да си дигни рѣката. (Само двама.)

Доклад. (чете):

§ 60. За да се подведѣтъ новацитетъ подъ клетва, въ приемателните комисии тръбва да бѫдатъ повикани священици, моли и рабини. Тия лица нѣматъ право за гласоподаване.

Тукъ се поправи само редакцията: намѣсто, »новацци,« тури се »новобранци«; и намѣсто »за гласоподаване,« турна се, »да гласоподаватъ.« Така щото цѣлия § гласи. така:

За да се подведѣтъ новобранцитетъ подъ клетва, въ приемателните комисии тръбва да бѫдатъ повикани священици, моли и рабини. Тия лица нѣматъ право да гласоподаватъ. (Приема се.)

(Чете):

§ 61. Приемателната комиссия, щомъ пристъпи къмъ работата, най напредъ опредѣлява възрастъта по вънкане на лицата, за които се спомена въ § 35. (Приема се.)

§ 62. Възрастъта по вънкане на лицата, се опредѣлява въ приемателната комиссия по вишегласие. (Приема се.)

§ 63. Лицата, които ще се признайтъ за недостигали до възрастъта на повикването и които иматъ новече отъ изисквателните години, се зачеркнуватъ изъ приемателните списъци и се распушкатъ всѣкти въ своя си.

Комисията на този членъ се измѣнила редакцията въ предпослѣдниятъ редъ, намѣсто: се »зачеркнуватъ,« заличаватъ; крайниятъ думи: »всѣкти въ своя си« не сѫтъ се.

Предсѣд.: Приемали Н. Събрание този членъ съ изменението отъ комисията. (Приема се.)

Докладчикъ (чете):

§ 64. Като се свирпи опредѣлението възрастъта по вънкане на лицата, приемателната комиссия пристъпва къмъ опредѣливане правата на лицата, за освобождение отъ служба въ постоянните войски за всѣкога или за извѣстно време, слѣдъ истичанието на което пакъ има да постѫпятъ въ нея. (Приема се.)

§ 65. Слѣдъ свирпъка на тая провѣрка предсъдателътъ на приемателната комиссия провѣрява по списъка опия, които сѫ се явили при повикването, като захвати най напредъ отъ доброволците. (Приема се.)

§ 66. Предсъдателътъ, като чете тия списъци, прочита и всичъ бѣлѣжки, внесени въ призователните списъци, за да покаже, на кого отъ повикнатите каква правдина и на какво основание се пада. (Приема се.)

§ 67. Когато се провѣрятъ по списъка кои отъ повикнатите сѫ се явили, приемателната комиссия наченва да приема за служба; при това приеманието въ служба се наченва съ медицинското преглѣдование доброволците.

Комисията и тукъ направи само редакционно изменение: исхвърли думата »за служба«, понеже се разбира, че ще приеме само служба. Заради това я исхвърли да не се помѣнува втори пътъ. (Приема се.)

Доклад. (чете):

§ 68. Слѣдъ подпълнението една част отъ изискваното количество новаци по расписанието съ доброволци, комиссията подпълнува останалото по расписанието количество съ онзи 20 год. ергени, които сѫ пълнили години по своето физическо състояние, при това ако и такива пълнятъ по много отъ, колкото се искачъ по расписанието, то между тѣхъ се хвърлятъ жребие и на онаки — остатъкътъ се подпълнува отъ такива 20 годишни ергени, на които сѫ дадени права по семейно положение и сѫ освободени отъ служба за всѣкога или временно, споредъ вѣабуденитѣ въ комиссията пренирни, които въ този случаи сѫ се рѣшавали по винеслиасие.

Комиссията направи само тия редакционни поправки: намѣсто думата »новаци« тури »новобраници«; намѣсто »ергени« » момци« и намѣсто »годни« »способни«.

Предсѣд.: Има ли нѣкой да говори?

М-ръ Тишевъ: Въ законоопроекта стои думата »ергени«, която комиссията замѣнила съ »момци«. Обаче и едната и другата думи не сѫ имена, и едната и другата означаватъ хора не женени, а въ войската се взиматъ и женени хора. Заради това по добре се да се употреби думата »младежъ« която обѣща хора на 21 година възрастъ — и женени и неженени.

Докладчикъ: Отъ страна на комиссията нѣмамъ нищо противъ това, защото се е сѫщото, но дѣйствително думата »младежъ« има по общъ смисълъ, нежели думата »момци«.

Тодоровъ: Ние не можемъ да сравнимъ думата »ергени« съ »момци«. »Ергени« сѫ не женени, а »момци« младятъ хора. За това думата »момци« по-хубаво ще стои тукъ, понеже ние нѣмаме »младежъ« въ войската, по »момци«, т. е. юнаци. Комиссията е измѣнила думата »ергени« въ »момци«, за да не се отървавъ чрезъ женитба отъ военна повинност.

Панически: Подъ думата »момци« азъ разбираамъ неженени хора, което въ женския родъ знамѣнува моми неженени. За това опредѣлението на г-на М-ра на Вътрѣшните Работи е най правилно, защото подъ »младежъ« се разбираятъ хора женени и неженени.

Пановъ: Азъ нѣма да се чуди, че г-нъ Панически така разбира работа та. (Веселост.) Едно само ще напомни, че когато се каже: »напредъ момчета!« ще каже: »напредъ млади юнаци«, а никакъ се не казва »напредъ младежъ!« Ако има нѣгдѣ да употребяватъ въ този смисълъ тая дума, то това е просто, че не я разбратъ.

М-ръ Тишевъ: Дѣйствително и за женени хора се употреблява думата »момчета«, но тогава показва зависимостъ, понеже единъ по голѣмъ человѣкъ може на по долния да каже »момче«. Въ войската означава като юнакъ; на примеръ воювадитъ наричатъ своите хора »момчета«, а и господарътъ називава своите хора, били тѣ женени или не, момчета. Думата »младежъ« обаче по добре отговаря на това, което искаамъ да изразимъ въ проекта.

Тодоровъ: Азъ мисля, че съ думата »момци« не се различава да ли сѫ женени или не, и тази разлика нѣма да правимъ. За това повторямъ, че комиссията праведно е пехвърлила думата »ергени« и употребила »момци«. Има въ българскиѣ пѣсни: »събира момци подъ байракъ«, — ще каже, че събира юнаци, а не женени или ергени. Заради това да остане споредъ мѣнието на комиссията.

Соколовъ: Освѣнъ това думата »младежъ« нѣма си мястото и защото въ този § се говори и за доброволци, на възрастъ отъ 20 до 30 год. Слѣдователно тѣ вече не сѫ »младежъ«, но »момци«.

Панически: Г-нъ Соколовъ съмъ съвѣтъ доброволците съ обикновенниятѣ войници, които се взиматъ подъ тегоба. Колкото за въпросътъ, че въ българскиѣ пѣсни се казва: »събира момци«, то се разбира, че единъ человѣкъ момъкъ е на 25 год. и може да бѫде и на 30 и 40 години не жененъ. Той ще бѫде момъкъ, юнакъ. Командантини казва: »напредъ момчета!« но казва и: »напредъ юнаци!« Но въпросътъ е, че въ българскиѣ язикъ »момъкъ« значи не жененъ, а подъ думата »младежъ« се разбираятъ всички млади хора.

Славейковъ: Азъ мисля, не е да се разисква този въпросъ, защото язикътъ ни не е опредѣленъ още. И женитѣ на мажестъ си казватъ: »момъкътъ ми!« Слѣдователно думата »момъкъ« не ще каже, че не е жененъ единъ человѣкъ. Стига съ тѣзи разсѫждения, но да идимъ по нататъкъ.

Предсѣдатель: Желае ли Нар. Събрание още да се говори? (Не желае.)

Свѧщ. Радевъ: Върху сѫщия членъ има да открия и другъ единъ въпросъ. Въ него по доло отъ половината се казва, че недостатъка се допълнява отъ такива 20 год. ергени, на които сѫ дадени права по семейно положение и сѫ освободени отъ служба, за всѣкога или временно. Споредъ менъ когато единъ человѣкъ се освободи за всѣкога, той не може вече да се взема въ войска. За това тази дума да се пехвърли. Само временно които сѫ освободени да могатъ да се взиматъ.

Докладчикъ: Азъ бихъ желалъ, да ми обясни г. предговорившъ, какъ ще се взима въ войска онзи, който въ онова време отсѫтства по причина на болѣсть? Азъ мисля, че такива хора не могатъ да се взематъ, а на място тѣхъ ще се взематъ други, които сѫ здрави, защото войската на всѣкий начинъ трѣба да се попълни.

Свѧщ. Радевъ: Добре. Тогава комиссията не трѣба да припознава никого, че се освобождава конечно. Щомъ се веднатъ освободенъ съвършено, той трѣба да се остави.

Докладчикъ: Комиссията по списъците отѣли едини, които за винаги сѫ освободени, а други за временно, по болѣсть и по други причини. Комиссията има назначено колко хора трѣбатъ и като исключи ония, които не могатъ временно да влѣзатъ, а нѣма да се допълни изискуемото число, тогава отъ гдѣ ще диди? Тогава раз-

бира се, че тръба да вземе отъ тъхъ, които съж освободени за винаги.

Свящ. Радевъ: Въ такъвъ случай има противоречие, че който се исключава за всъкога отъ военната повинност, пакъ се повиква. Споредъ менъ въ такъвъ случай по добре е тази дума »за всъкога« да я няма; остава обаче на И. Събрание да се произнесе.

Предсъдателъ: Желае ли още нѣкой да говори?

Намѣстн. на Воен. Министръ: (Говори руски.)

Докладчикъ: Г. Намѣстникъ на Воен. Министъ каза, че тута думата е съвършено на място. Въ 18 § се споменува, че се освобождаватъ временно отъ военна служба онѣзи, които съж единъ на баща по семейно положение, то се предполага, че ще има и други, които ще вършатъ работата вместо тъхъ. Но и когато още нѣма таквизъ намѣстници, тогава тозе ще се взиматъ тия, ако има нужда. За това твърдѣ добре е казано въ този § и нѣма нужда да се отхвърля тази дума.

Панически: Азъ мисля, че въ §-тѣ не стои така както казва г. Намѣстникъ. Тамъ стои: »недостатъка се подпълнява отъ такива 20 год. ергени, на които съж дадени права по семейно положение и съж освободени отъ служба на всъкога«. Значи тѣ съж освободени на всъкога, но ще се взиматъ; отъ това излиза противоречие. Освободени веднажъ за всъкога, дохожда, че подпъръ нѣколко дни го взиматъ пакъ. Това е страшно противоречие!

Намѣстн. на Воен. Министръ: Азъ противъ измѣнението на редакцията нѣмамъ нищо, но тута е рѣчь за това, предварително въ комисията е опредѣлява, кои по семейно положение могатъ да иматъ право да бѫдатъ освободени.

Ако е достаточното числото, то тѣ се освобождаватъ; ако първътъ числото при набора се оказва недостаточно, то ще се взематъ и отъ тъхъ, които съж били назначени за освобождението.

Панически: Въ този случай разбирамъ припомнюванията на г. Намѣстника. Но да се разясни този § да не стои така, както тута; понеже азъ разбирамъ тута, че ще се взематъ тъзи, освободени за всъкога. За това съгласенъ съмъ да се измѣни редакцията.

Д-ръ Беронъ: Тута се говори само за необходима нужда; тогава ще се взиматъ.

Кърджиевъ: Азъ мисля, че когато Събранието приеме § 18, въ който се говори за освобождение отъ войската по причина на важни семейни обстоятелства, имению ако се вземе единъ синъ отъ една майка, тогава майката остава въ най лошо положение; ако се вземе братъ на вдовица сестра и тя остава въ лошо положение; впрочемъ ако И. Събрание приеме да бѫдатъ освободени за всъкога, тогава не тръба даже да се каже въ тази статия, че е възможно да се взематъ и тѣ въ нуждни случаи.

Д-ръ Антоновъ: Азъ мисля, че този § е рѣшенъ съ § 19, когото приемахме. Съ него се обяснява твърдѣ лесно работата:

(Чете го.)

Значи не се освобождаватъ таквизи.

Панически: Ако удобри И. Събрание, да се даде тъзи редакция: »недостатъка се попълнява отъ такива 20 год. младежи, на които съж дадени права по семейно положение и които би могли да бѫдатъ освободени при този случай, когато става наборъ«. Значи не тъзи, които съж били преди освободени.

Тодоровъ: Тута въпросътъ се разясни отъ § 19, който се прочете отъ г-на д-ра Антонова. Ясно стана, че ако не достигатъ тѣ, то се взиматъ онѣзи, които съж освободени за всъкога по вишегласие, но не съ пълно съгласие на комисията. Например: ще взематъ единъ синъ на войска, на когото бащата е на 55 год. старъ, комисията ще разглѣда бащата да ли е способенъ или не е за трудъ и ще даде на вишегласие въпросътъ; напр.: 5 гласа противъ 3 казватъ, че не е способенъ. Ако го цѣлата комисия признесе, че тръба да съ освободи, то нѣма да го търсимъ, за да подпълнимъ недостатъка. Съдѣвателно законътъ е ясенъ и не тръба никакво измѣнение.

Докладчикъ: Искамъ да въразя на г-на Панически, че тута нѣма никакво противоречие, защото този § предполага съвързка съ § 19, гдѣто се говори за тъзи лица, които получаватъ тъзи правдии и казва, че се лишаватъ въ извѣстни случаи; а този параграфъ казва, какъ се допълнява войската, т. е. че се взематъ най напредъ доброволци, а послѣ онѣзи, които споредъ § 18 се лишаватъ отъ правото на освобождение. Така щото противоречие нѣма.

Предсъдателъ: Желае ли И. Събрание да се говори още по този предиѣтъ? (Ичерпано е!) Приема ли И. Събрание 68 чл. съ поправката отъ комисията? (Приема.) Койго не приема да си дигне рѣжата. (Малцина.)

Докладчикъ (чете):

§ 69. Преди да се начне изважданието жребието, предсъдателъ провѣрява приготвените номерирани билети съ числото на внесените въ призователните списъци лица, които поддѣлватъ да се приематъ въ служба. Слѣдъ това, при проглѣдането имъ отъ предсъдателя, билетът се склачатъ, размѣсватъ и пускатъ въ сандъччето. (Приема се.)

§ 70. При изваждане жребието лицата отдѣлно се извикватъ отъ предсъдателя по онай послѣдователност, по които съ тѣ записани въ призователните списъци. Всички отъ повиканите изваждатъ си номера на жребието. Изведенът номеръ най напредъ се прочита високо отъ единого изъ членовете на комисията заедно съ името на лицето, което го е извадило, послѣ се дава отъ членъ на комисията, за да го провѣри и забѣлѣжи въ призователниятъ списъкъ и най послѣ се дава на тогава, които го е извадилъ.

Тута комисията измѣни само редакционна погрешка: «тогова» съ «оногова». (Приема се.)

(Чете):

§ 71. Изважданието номернитъ жребия тръба да се свърши въ единъ день. (Приема се.)

§ 72. При изважданието номернитъ жребия тръба да се вардятъ следующите правила:

- а) ежедневното тръба да е турната на открито място;
- б) номернитъ жребия се изваждатъ публично;
- в) ония, който изважда жребие, тръбата си да отголи до лакътя;
- г) освѣтъ той, който изважда жребието, никой нѣма право да се доближава до ежедневното и
- д) всѣкъ изважда жребие само единъ пътъ. Оия, който е извадилъ жребие, отбива тегобата споредъ изведенитъ номеръ, даже ако го е извадилъ и по нѣкакво недоразумѣние преди да му дойде редътъ.

Комиссията е направила само една забѣлѣжка, въ 5 алинея, именно: намѣсто «отбива тегобата» — «носи тегобата». (Приема се.)

§ 73. Медицинското преглѣдване доброволцитъ и новацитъ става споредъ притуренитъ тукъ „настасления за докторитъ въ приемателнитъ комисии“, надъ което особено тръба да наблюдава предсѣдателтъ на комиссията.

Тука е направено следующето измѣнение: «медицинското преглѣдване доброволцитъ и новацитъ става споредъ настасления за докторитъ въ приемателнитъ комисии изработени отъ Върховни Медицински Съветъ, надъ което тръба да наблюдава комиссията».

Намѣст. на Воен. Министръ: Тука има дума «притуренитъ» понеже наборътъ става вече по тѣхъ тѣзи година и препроводени сѫ тѣзи правила като временни, а гаедно сѫ тѣхъ и правилата за докторитъ. Тѣзи правила за докторитъ не се представляватъ въ И. Събрание, защото съвършенно зависятъ отъ медицинското управление.

Предсѣдателъ: Приема ли И. Събрание този членъ съ измѣнението на комиссията? (Приема се.)

§ 74. Ония, които презъ времето на преглѣдването, казаватъ, че страдаятъ отъ епилепсия или друга иѣкож скрипна болѣсть, която имъ препятства да служатъ въ войската, ако има съмнѣніе въ това, препращатъ се отъ комиссията въ най близнаката болница, за да се испита способността имъ за посение военната служба. (Приема се.)

§ 75. Показанието на докторитъ относително преглѣданиетъ лица, че сѫ способни или не за служба, не могатъ да бѫдатъ задължителни за приемателната комисия.

Тука има следующесто измѣнение: прибави се думата: «въ съмнителенъ случаѣ», въ втората алинея (Приема се.)

(Чете):

§ 76. Презъ времето на медицинското преглѣдване лицата, които се приематъ, предсѣдателтъ на комиссията или лицето, на което е той поръчилъ своята дѣлъжностъ, прави веднага забѣлѣжка срѣдъ името на всѣкого отъ преглѣданиетъ „годенъ за дѣйствителна служба“, „освободенъ отъ дѣйствителна служба на еди-кож срокъ“, „освободенъ отъ едната служба“ и т. д. отъ посение военната тегоба по еди-кож болѣсть или скапалъжъ, и съгласно сѫ еди-кож си пунктъ отъ настасленията за докторитъ въ приемателнитъ комисии“, „признанъ за неспособенъ да поси военната служба за малкиятъ му рѣстъ“.

Комиссията направи следующето измѣнение: намѣсто «годенъ» — «годенъ», намѣсто «на еди-кож срокъ» —

«на еди-какъвъ срокъ». Но доло исхвърли думата «скапалъжъ», турни: «тѣлесенъ недостатъ». И замѣсто «за малкиятъ му рѣстъ» — «поради малкиятъ му рѣстъ». (Приема се.)

(Чете):

§ 77. Лицата, които сѫ признати за годни въ военната служба и които сѫ възможни въ състава на исканото число отъ участъка новащи, боятъ се за приети на служба и се записватъ веднага въ приемателната распис.

Тука стана редакционна поправка; на място «новащи» — «новобранци». (Приема се.)

§ 79. Всѣкиму, който е участвовалъ въ новикланицето, но не постъпилъ на служба въ постостояннѣ войски, се дава свидѣтелство, че се е явилъ да испълни военната си тегоба; а именно:

а) на признати като съвършено неспособенъ за служба безъсрочно свидѣтелство за освободяванието му на винаги отъ службата;

б) на ония, които не сѫ били взети по причина, че е имало излишъкъ, безъсрочно за това свидѣтелство, като се означи въ него и номерътъ на жребието му и

в) на лицата, които сѫ получили временно освождение отъ постъпяванието имъ въ служба, временно свидѣтелство съ точно обозначение, за какво е то дадено и кога се свърши срокътъ му.

Тука нѣма никаква забѣлѣжка, освѣтъ редакционна поправка, въ 1. алинея: намѣсто «на признати» — «на признати»; на място «за освобождението му на винаги отъ службата», — «за освобождението му за винаги отъ служба». (Приема се.)

(Чете):

§ 80. Въ работитъ на приемателната комисия въздава и това, да прочете въ всеуслышане списъка на претендитѣ въ дѣйствителна служба новащи и да приведе постъпилитѣ подъ клетва споредъ притурената тукъ форма.

Тука станаха тѣзи измѣнения: намѣсто «новащи» — «новобранци». Ихвърли се думата «тука» и се турни думата «при това форма». Клетвата ще я прочетж посль този параграфъ. (Приема се.)

Д-ръ Антоновъ: Тука се каза, че се прилага форма на клетвата; тръбба непоерѣдствено да се приложи.

Докладчикъ: Азъ казахъ, че съдѣтъ този параграфъ ще я прочетж, или ако желае И. Събрание да я прочетж сега. (Гласове: посль.)

Предсѣдателъ: Може да се прочете подиръ посльдията редакция. (Гласове: посль.)

Приема ли И. Събрание 80 чл. споредъ поправкитъ на комиссията? (Приема се.).

Докладчикъ (чете):

§ 81. Съѣтъ като положатъ клетва новащитѣ, предсѣдателтъ на приемателната комисия прави разбивка на новащитѣ по родоветъ на оражжията и ги предава на военните приемачи.

Тука стана следующето измѣнение: намѣсто «разбивка» — «распределение»; и намѣсто «новащи» — «новобранци».

Кърджиевъ: Намѣсто «прави распределение» да се турни «распредѣля».

Предсъдателъ: Желае ли нѣкой да говори? (Не желае.) Приема ли И. Събрание този членъ споредъ измѣннието на комиссията? (Приема се.)

Докладчикъ (чете):

§ 82. Числото на новацитетъ, които е трѣбalo да постъпятъ въ всѣко окръжение и порядъкътъ, по който трѣба тѣ да се разпредѣлятъ по родоветѣ на оръжията, показвани сѫ въ притуреното тукъ расписание.

Тукъ стана слѣдующето измѣнение: замѣсто «новаци» — «новобранци», и по доло, на място «показани сѫ въ притуреното тукъ расписание» — «показватъ се въ особно расписание». Това расписание отъ д-ра не трѣба да се тури въ законопроекта, защото може и да се измѣнява; а послѣ ще се приложи на означеното му място. (Приема се.)

(Чете):

§ 83. Въ сѫщия денъ на приеманието, доброволците и новаците начинаватъ да се храниятъ въ смѣтка на казата.

Комисията измѣни само думата «новаци» съ «новобранци». (Приема се.)

(Чете):

§ 84. Първообразнитѣ призователни списъци, съ подписанетѣ на всичѣ членове отъ приемателната комиссия, пазятъ се у окръжните военски началници, а приемен отъ тѣхъ за свидѣтелствуванни отъ предсѣдателя, се даватъ на окръжните началници за знане и ръководство.

Тукъ се исхвърли думата «началници» и се замѣни съ «управители». (Приема се.)

(Чете):

§ 85. Предсѣдателитѣ на приемателните комисии, сѫщо и окръжните управители всѣкий денъ съобщаватъ съ телеграмми на своянти министри за вървежка на приеманието новацитетъ, или ако нѣма въ мястото телеграфни стапции, съ нароченъ человѣкъ се запасява телеграммитѣ до най близката телеграфна станица всѣкий денъ.

Тукъ нѣма никакво измѣнение, освѣнъ — «новаци» съ «новобранци». (Приема се.)

(Чете):

За военската клетва.

„Обѣщавамъ се и се кълня въ името на Всемогъщи Бога, че азъ, който съмъ новикантъ въ редоветѣ на войската на Българското Княжество, ще служувамъ честно и вѣрно на Негово Височество Български Князъ, и като испълнявамъ точно и безпрекословно всичкитѣ му заповѣди, нѣма да пожаля живота си, както въ мирно време за запазване реда и законитѣ на страната, тѣй сѫщо и въ война противъ враговетѣ на моето отечество, въ свидѣтелство на което цѣдувамъ Кръста и Св. Евангелие. Аминъ.“

Тѣжи клетва е за християнитѣ, послѣ слѣдва на турски и еврейски язикъ. Въ клетвата за мюсюлманските воини на място Кръста и Евангелието, кълнятъ се на Корана и въ своята Вѣра, че ще испълняватъ сѫщо както нашитѣ воини заповѣдите на Князя. Евреите такъ се кълнятъ на Талмуда.

(Чете еврейската клетва):

„Обѣщавамъ се и се кълня въ името на Всемогъщий Богъ Израилъ и въ неговите заповѣди за това, че азъ, който съмъ |

новикантъ въ редоветѣ на войската на Българското Княжество, ще служувамъ честно и вѣрно на Негово Височество Български Князъ, и като испълнявамъ точно и безпрекословно всичкитѣ му заповѣди, нѣма да пожаля живота си, както въ мирно време за запазване реда и законитѣ на страната, тѣй сѫщо и въ военни противъ враговетѣ на моето отечество — въ свидѣтелство на което цѣдувамъ Преславния Коранъ. Аминъ.“

(Чете клетвата за турскиятѣ воини):

Обѣщавамъ се въ името на Високославния Коранъ, като пропнасямъ клетвата „Валлахи, Биллахи, Таллахи“ въ това, че азъ който съмъ новикантъ въ редоветѣ на войската на Българското Княжество ще служувамъ честно и вѣрно на Негово Височество Български Князъ, и като испълнявамъ точно и безпрекословно всичкитѣ му заповѣди, нѣма да пожаля живота си, както въ мирно време за запазване реда и законитѣ на страната, тѣй сѫщо и въ военни противъ враговетѣ на моето отечество — въ свидѣтелство на което цѣдувамъ Преславния Коранъ. Аминъ.“

На комисията вчера е доставена тая клетва тѣй; тя не е нищо забълъжила за нея и азъ я прочетохъ така, както е пратена отъ Военното Министерство.

Недѣлковичъ: Комисията може да я преглѣда и да се остави за послѣдната редакция на закона.

П. Станчовъ: Тѣжи клетва е както всичкитѣ клетви, за това послѣ прочитанието и отъ г-на докладчика не остава друго, освѣнъ да се произнесемъ. Защо само начинуто да се препира комисията?

Недѣлковичъ: Въ отговоръ на г-на Станчова ще кажа, че комисията нѣма защо да се препира, когато нѣщо преглѣждада; а послѣ Събранието ще се произнесе върху нея.

Предсѣдателъ: Приема ли И. Събрание предложението на г-на Недѣлковича? (Приема се.)

Времето минува. Желае ли И. Събрание да продължаваме още? (Не желае.) Утрѣ на дневниятъ редъ ще имаме, ако г. докладчикъ може да пригответи послѣдната редакция на този законопроектъ.

Д-ръ Молловъ: Желая да бѫде на дневниятъ редъ мосто запитване, което ще направя на г-на М-ра на Просвѣщението, именно за състоянието на софийската гимназия.

Стамболовъ: Утрѣ и азъ имамъ едно предложение отъ страна на 45 души, за да се даде избирателния законъ както за Великото, тѣй и за Обикновенниото И. Събрание, на една комисия да го преработи.

Самаровъ: Азъ имамъ едно запитване къмъ г-на Министра на Войната. Азъ може или да го прочетѣ, или да го дамъ писменно и да остане за утрѣ на дневниятъ редъ. Това е върху поведението на нѣкои военни чиновници. (Гласове: не се чува.) Ще искамъ нѣкои разяснения върху поведението на нѣкои военни чиновници въ упражнението на тѣхните дължности въ военното положение по гонението на разбойниците.

Еремия Гешовъ: Нашето предложение сѫщо трѣба да бѫде на дневниятъ редъ, което снощи заявихме. Въ миналата сесия този въпросъ се рѣши и се введе въ протоколитѣ, но не е положенъ въ законна сила. Той

се отнася именно до представители, които съж и чиновници, и получават заплата и като депутати. (Съгласни.)

Стамболовъ: Днесъ се разглежда законопроекта, който остава отъ вчеращото засъдание, а утре ще ни биде на дневния редъ на предложението на г. Ер. Гешова, така щото той да не се беспокои.

Предсъдателъ: И така на дневният редъ утре ще имаме четението посъдията редакция на този законопроектъ, посъдъ внасяните законопроекта за чифлицийтъ, посъдъ предложението на г. Ер. Гешова и законопроекта за подданството.

За последния законопроектъ е избрана комисията още отъ лани, само тъзи г-да, които съставята комисията, кога ще могатъ да го представятъ. Най посъд ще имаме запитванията, които сега се споменаха.

Наумовъ: Въ тази комисия бъше членъ и г. Минчовичъ, който го сега не има.

Предсъдателъ: Ако е готова комисията съ работата си, тогава има нужда за новъ членъ, а ако не е, тогава да се избере. И това ще ни биде на дневния редъ. За сега засъданието се затваря.

(Конецъ въ 5 часа.)

Предсъдателъ: **П. Р. Славейковъ.**

Подпредсъдатели: **{ С. Стамболовъ.
Н. Сукнаровъ.**

Секретари: **{ Ив. Даневъ.
Хр. Баларевъ.
В. П. Золотовъ.
К. Коевъ.
Р. Каролевъ.
Хр. Грънчаровъ.
Райчо Поповъ.
В. Радославовъ.**

Управителъ на степографическото блюро **А. Безеншекъ.**